

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

6 Şubat 2023 tarihinde Maraş merkezli yaşanan iki ayrı deprem nedeniyle can kaybı 50 bine yaklaşırken, yıkımın ekonomik boyutu da yavaş yavaş ortaya çıkmaktadır. Söz konusu ekonomik yıkımdan en çok etkilenen hiç kuşkusuz tarımsal üretim ve hayvancılıktır. Deprem bölgesinde en az 60 bin küçük ve büyükbaş hayvan ile birlikte tarım ekipmanlarının enkaz altında kalması ile birlikte iş gücünü oluşturan insanların bölgeyi terk etmesi, tarım sektöründe ciddi yapısal sorunlara yol açacağı ifade edilmektedir. Depremlerin meydana geldiği alandan tarımsal üretim ve hayvancılık açısından oldukça geniş bir coğrafyayı kapsamaktadır. Bu alanlarda özellikle kırsal kesimde bulunan köylerde hayvan barınakları yıkıldı, on binlerce hayvan enkaz altında can verdi. Kış için depolanan hayvan yemleri de enkaz altında kaldığı için binlerce çiftçi büyük ve küçükbaş hayvanlarını çok ucuz fiyatlarla elden çıkarmak zorunda kaldı. Bu nedenle deprem bölgesinde hayvancılık neredeyse durma noktasına gelmiş. Bununla birlikte bir değer risk ise deprem bölgesinde inşa edilecek konutların tarım alanlarında yapılacak olması iddialarıdır. Tarım alanlarının yapılaşmaya açılması hem tarım alanlarının azalmasına hem de yeni bir depremde yıkım riskini artmasını beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla zamanında önlem alınmazsa devam eden kuraklık riski ile birlikte tarımsal üretim ve hayvancılık alanındaki yapısal sorunların daha da derinleşeceği ve çok ciddi bir krizin yaşanacağı açıkça görülmektedir. Bütün bu politikalar tarımsal üretim ve hayvancılık ile ilgili telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğuracaktır.

Bu nedenle depremin yaşandığı illerde tarımsal üretim ve hayvancılıkta yaşanan sorunların tespit edilmesi ve bu sorunlara çözüm üretilerek tedbirlerin alınması amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

Ömer ÖCALAN
Şanlıurfa Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Depremi yaşadığı illerde hayvancılıkta yaşanan kayıplar ile birlikte tarımsal üretimin durma noktasına gelmesi ciddi endişelere yol açmaktadır. Bilindiği gibi depremin en yıkıcı olduğu iller Maraş, Adıyaman, Malatya, Hatay başta olmak üzere 11 ilimiz, pamuk, hububat bitkileri ve meyvecilik açısından oldukça önemlidir. Bu illerde çiftçiler hayvanları ile birlikte gübre, ilaç yanı sıra tarımsal faaliyet için kullandıkları traktörler ile birlikte neredeyse tüm tarım ekipmanlarını kaybetti. Bunun yanında depremin yaşandığı illerde yaşanan işgücü kaybı da depremin tarım ve hayvancılığa olumsuz etkilemektedir. Maraş'tan Adıyaman'a, Osmaniye'den Malatya'ya kadar deprem tüm ovayı, geçimi tarıma dayalı olan köyleri ciddi bir şekilde etkilemesi nedeniyle burada sadece arazi sahipleri kalırken, geçimini işçilik yaparak sağlayan yurttaşlar da aileleri ile birlikte göç etmek zorunda kaldı. Dolayısıyla bölgede ne ekim yapabilecek ekipman ne de tarlada çalışabilecek iş gücü kalmıştır. Örneğin 300'ü aşkın hanenin bulunduğu Maraş'a Ördëkbaba köyü oldukça geniş sulak arazilere sahip ancak deprem sonrasında tarım durma noktasında gelmiştir. Sadece Ördëkbaba köyünün 35 bin dönüm tapulu arazisi olduğunu hatırlatan çiftçilerden Bektaş Ayık: *"Buğday ekildi. Pamuk, pancar (şeker pancarı), mısır ekilecek. Tarlayı ekmek için traktör olması gerekiyor ancak traktörlerin hepsi enkaz altında. Sadece garajı olmayıp dışarıda olan birkaç traktör sağlam kaldı. Traktörler yanı sıra tarım ekipmanları da enkaz altında kaldı. Bunlar garajlarda, depolardaydı. Şimdi tarım zamanı geldi ve herhangi bir ekipman yok. Bu sezon kimse tarlasını ekemeyecek"* sözleri tek başına durumun vahametini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte depremden sonra bölgenin göç vermesi ile birlikte çiftçinin iş gücünü de kaybettiği ifadelerini kullanan Ayık: *"Hem ekipmanlar gitti hem de iş gücü yok oldu. Depremde gidenlerin sayısı daha net değil. Depremden kurtulanlarda ya göç etti ya da güvenli bölgelere gittiler. Deprem bölgesinde çiftçiye ekim aletleri yardımı da yapılmalı. Köylüler en azından kendi aralarında nöbetleşerek ekim işini yapabilirler. Bu şekilde ekim yapılamazsa hem topluma hem de devlete ekonomik zararı olacak. Fay hattı sulama kanallarında da tahribat yarattı. Su kanallarının çoğu çatlamış durumda. Tarım yapılması için o kanallarında tamir edilmesi"* gerektiğini belirterek tarım araçları ile birlikte kanallarında onarılmasını talep etmektedir.

Konu ile ilgili olarak KESK'e bağlı Tarım Orkam-Sen Denetleme Kurul Başkanı Hamit Kurt da depremin tarım ve hayvancılığa etkisini; *"Özellikle Antep, Adıyaman, Malatya ve Maraş Türkiye'nin en fazla tarım ve hayvancılığın yapıldığı iller arasında. Bu dört ilde tarım ve hayvancılıkta deprem çok büyük sıkıntılar yaşanmasına neden oldu. Hayvan ahırları, barınaklar yerle bir oldu. Üreticiler hem evlerini hem de hayvanlarını kaybetti"* sözleriyle özetlemektedir.

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın depremin ardından hayvan ölümleri ile ilgili raporuna bakıldığında, bakanlığın sorunların çözümüne yönelik yapısal bir çözüm üretmediği gibi yanlış verilerle sağlıklı bir çözümün üretilmemesini de etkilemektedir. Rapora ilişkin olarak Hamit Kurt: *"Bu rapora göre 30 bin büyük ve küçükbaş hayvan depremde telef oldu. Oysa bizde küçük bir bölgede araştırma yaptık. En az ve az zararın olduğu iki bölgede bir örnekleme yaptık. Yaptığımız araştırmaya göre bu sayının 60 bin civarında olduğu ortaya çıkıyor. En az 60 bin hayvan telef oldu. Tabi telef olanların dışında olan, sağ olanlar yem bulamadılar, barınak bulamadılar. Çiftçi zaten can derdindeydi, elindeki hayvanları çok ucuz bir şekilde elden çıkardı. Hayvancılık boyutuyla durum böyleydi"*

GEREKÇE

Depremden dolayı tarım alanından yapısal sorunların derinleşmesine neden olacak bir başka husus ise tarım alanlarında Toplu Konut İdaresi (TOKİ) tarafından konut inşa edileceği iddialarıdır. Tarım arazileri imara açılması, ekili tarlalarda iş makineleri çalışması ve tarımsal üretimi, su kaynaklarını tehdit edecek şekilde bazı alanlara depremin enkazı, moloz dökülmesi gibi uygulamalar tarımsal üretim ve hayvancılık ile ilgili telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğuracaktır. Örneğin, Adıyaman Belediyesi resmi sosyal medya hesabından *"Başkanımız Dr. Süleyman Kılınç, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakan Yardımcısı Hasan Suver ile birlikte Yeni Otogar arkasında yapımı başlayan Örenli TOKİ Evlerinde incelemelerde bulundular"* diye yaptığı paylaşımında Adıyaman'da Toplu Konut İdaresi (TOKİ) buğday ekili tarlaları kazarak inşaat çalışmaları başlattığı görülmektedir. Paylaşımındaki fotoğraflarda yemyeşil buğday tarlaları iş makineleriyle inşaat yapımına hazır hale getirildiğine ilişkin paylaşım tepkiler üzerine bu mesaj silindi. Ancak, çalışmalar hız kesmeden devam edildiği ifade edilmektedir.

Yine depremin merkez üssü olan, ceviz ve badem ıslahında çok önemli bir yere sahip olan Maraş'ta Türkiye'nin en büyük ceviz gen havuzunun bulunduğu arazinin toplu konut alanı olarak seçilmesi ciddi kaygılara neden olmaktadır. Bu alanların konut yapımına ayrılması Türkiye'nin ceviz ıslah çalışmalarını, son yıllarda artan ceviz yatırımlarını yani ülkenin bu alanda gelecek yüzyıllarını olumsuz etkileyecektir. Türkiye şu anda zaten ciddi oranda ceviz ithal etmektedir. Bu gerçeklik dikkate alınmadan konutlar inşa edilirse cevizde dışa bağımlılık daha çok artacaktır.

Özetle, Türkiye olarak çok büyük bir felaket yaşadığı bir gerçek, bu nedenle deprem konutlarının ivedilikle yapılması son derece önemlidir. Ancak seçimin de etkisiyle hızlı

kararlarla tarım arazilerine, araştırma alanlarına, deprem konutlarının yapılması kabul edilemez. Aceleyle alınan kararlarla, yanlış yere konut yaparak tarım toprakları yok edilmemelidir. Bununla birlikte tarım alanının daraltılması riskinin ötesinde yeni bir depremde sağlam olmayan bu zeminde konutların yıkılma riski çok daha fazla olmasından dolayı daha büyük yıkıma neden olacaktır. Dolayısıyla bu yanlıştan bir önce vazgeçilmelidir.

Hülasa deprem bölgesinde hayvan kayıpları ve yem sıkıntısından dolayı hayvancılık yapılamazken tarımsal üretim yapan çiftçiler ise mazot, gübre ve tarımsal ekipman sıkıntısında dolayı tarımsal üretime yönelik faaliyetlerini yapamamaktadırlar. Bu nedenle Tarım Bakanlığı, ivedilikle çiftçilerin maliyetlerini ve zararlarını telefî edecek desteklemeleri uygulayarak mart ayı sonuna kadar yaşanan felaketin etkilerini en aza indirmelidir. Bakanlık öncelikle depremde etkilen çiftçilerin hem tarımsal üretim girdilerini hem de hayvancılıktaki yem girdilerini karşılıksız olarak sağlamalıdır. Hayvanlarını kaybeden çiftçilerin kayıplarını telafi edecek orandan uzun vadeli faizsiz kredi desteği sağlayarak bu çiftçilerimizin hayvancılığı terk etmeleri önlenmelidir.

Yukarıda kısaca ifade edilen depremde dolayı tarımsal üretim ve hayvancılıkta yaşanan sorunların tespiti ve çözüm ile birlikte tedbirlerinin alınması amacıyla Meclis Araştırması açılması hayati önem taşımaktadır.

1	TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ	ADANA	Hamur
2	SAİT DEDE	HAKKARİ	J. D. A.
3	GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	MUŞ	Gülür
4	KEMAL PEKÖZ	ADANA	Keez
5	HABİP EKSİK	IĞDIR	H. E.
6	OYA ERSOY	İSTANBUL	O. E.
7	NURAN İMİR	ŞIRNAK	N. İ.
8	ALİCAN ÖNLÜ	TUNCELİ	A. Ö.
9	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	H. K.
10	REMZİYE TOSUN	DİYARBAKIR	R. T.
11	RİDVAN TURAN	MERSİN	R. T.
12	ABDULLAH KOÇ	AĞRI	A. K.
14	MUAZZEZ ORHAN IŞIK	VAN	M. O.
15	ERDAL AYDEMİR	BİNGÖL	E. A.
16	ZEYNEL ÖZEN	İSTANBUL	Z. Ö.
17	DİLŞAT CANBAZ KAYA	İSTANBUL	D. C.
18	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	H. Ö.
19	MURAT ÇEPNİ	İZMİR	M. Ç.
20	ALİ KENANOĞLU	İSTANBUL	A. K.